

Na podlagi četrtega odstavka 57. člena Zakona o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 93/05) izdaja ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

P R A V I L N I K
o monitoringu reziduov

1. člen

(področje urejanja)

Ta pravilnik določa ukrepe za spremljanje reziduov pri živalih za proizvodnjo živil in živalskih proizvodih v skladu z Direktivo Sveta 96/23/ES z dne 29. aprila 1996 o ukrepih za spremljanje nekaterih snovi in njihovih ostankov v živih živalih in v živalskih proizvodih ter razveljavitvi direktiv 85/358/EGS in 86/469/EGS in odločb 89/187/EGS in 91/664/EGS (UL L št. 125 z dne 23. 5. 1996, str. 10, z vsemi spremembami; v nadaljnjem besedilu: Direktiva 96/23/ES).

2. člen

(namen monitoringa)

Monitoring rezidua pri živalih za proizvodnjo živil (v nadaljnjem besedilu: živali) in živalskih proizvodih, izvaja Veterinarska uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: VURS) z namenom, da se odkrije navzočnost reziduov pri živalih, njihovih iztrebkih, telesnih tekočinah, živalskem tkivu, v živalskih proizvodih, krmi in vodi za napajanje živali.

3. člen

(naloge VURS)

(1) VURS izvaja naslednje naloge:

- izdelava letni načrt iz 4. člena tega pravilnika;
- usklajuje delo izvajalcev letnega načrta;
- zbira vse potrebne podatke o rezultatih izvedbe letnega načrta in rezultatih predpisanih ukrepov izvajanja veterinarskega nadzora letnega načrta za preteklo leto ter vse potrebne podatke za pripravo letnega načrta za tekoče leto;
- izvaja predpisane ukrepe v primeru ugotovljenih kršitev, skladno z določbami zakona, ki ureja veterinarska merila skladnosti.

(2) Določbe tega člena se ne uporabljajo za krmo, če je s predpisi, ki urejajo krmo drugače določeno.

4. člen

(cilj in vsebina letnega načrta)

Letni načrt mora:

- a) predvideti odkrivanje prisotnosti reziduov iz Priloge I, ki je sestavni del tega pravilnika glede na vrsto živali v skladu s Prilogo II, ki je sestavni del tega pravilnika;
- b) določiti odkrivanje prisotnosti reziduov iz Priloge I tega pravilnika pri živalih, v njihovih iztrebkih in telesnih tekočinah, v živalskih tkivih in v živalskih proizvodih, kot so na primer meso, mleko, jajca in med, v vodi za napajanje živali, krmi in na vseh mestih, kjer se živali zadržujejo;
- c) pri izračunu števila vzorcev upoštevati določbe Prilog III in IV, ki sta sestavni del tega pravilnika;
- d) upoštevati specifičen položaj v Republiki Sloveniji in vsebovati:
 - navedbo predpisov glede uporabe substanc iz Priloge I tega pravilnika, zlasti glede njihovih prepovedi in odobritev, glede njihove distribucije in prometa;
 - navodila, ki določajo dajanje teh substanc živalim, v primeru, da to ni določeno s predpisi Skupnosti in pogoje za to predpiše minister, pristojen za veterinarstvo;
 - podatke o izvajalcih letnega načrta;
 - seznam imenovanih laboratorijev s podatki o njihovih zmogljivostih za analizo vzorcev;
 - najvišje dovoljene količine reziduov, ki jih predpiše minister, pristojen za veterinarstvo, kadar le te niso določene s predpisi Skupnosti;
 - seznam reziduov, ki se jih analizira, analize metode, standarde za tolmačenje rezultatov, število uradnih vzorcev, ki se jih odvzame ter razlog za takšno število;
 - število uradnih vzorcev, ki jih je potrebno vzeti glede na število živali posameznih živalskih vrst, zaklanih v preteklem letu ter letno proizvodnjo živalskih proizvodov preteklega leta, skladno s količinami in pogostostjo vzorčenja, določenimi v Prilogi IV tega pravilnika;
 - natančen opis načina in postopkov odvzema uradnih vzorcev;
 - ukrepe v zvezi z živalmi ali živalskimi proizvodi pri katerih so bila odkrita rezidua.

5. člen

(spremembe letnega načrta)

(1) VURS mora letni načrt spremeniti ali dopolniti na zahtevo Evropske komisije (v nadaljnjem besedilu: Komisija) zaradi uskladitve z določbami Direktive Sveta 96/23/ES.

(2) VURS lahko zaprosi Komisijo za spremembo letnega načrta v obliki dopolnitve ali dodatka že odobrenega letnega načrta zaradi spremenjenega položaja v Republiki Sloveniji ali posameznem delu države ali na podlagi rezultatov veterinarskih pregledov.

(3) VURS lahko na podlagi dovoljenja Komisije v letnem načrtu določi drugačno vzorčenje, kot je določeno v Prilogi IV tega pravilnika, če je to povezano z učinkovitostjo izvajanja načrta, pod pogojem, da zmožnost odkrivanja reziduov iz Priloge I tega pravilnika in primerov uporabe prepovedanih ali nedovoljenih substanc zaradi tega ni zmanjšana.

6. člen

(obveščanje o izvajanju letnega načrta)

(1) VURS objavi rezultate izvajanja letnega načrta enkrat letno na spletnih straneh VURS.

(2) VURS pošlje Komisiji najpozneje do 31. marca tekočega leta:

- rezultate letnega načrta za preteklo leto,
- izvedene ukrepe letnega načrta za preteklo leto,

- letni načrt za tekoče leto vključno z rezultati vseh dodatno opravljenih veterinarskih pregledov za preteklo leto,
 - rezultate veterinarskih pregledov na rezidua, ki jih opravijo pri živalih in živalskih proizvodih, uvoženih iz tretjih držav za preteklo leto.
- (3) Ne glede na prejšnji odstavek VURS obvešča Komisijo in druge države članice Stalnega veterinarskega odbora o izvajanju letnega načrta tekočega leta vsakih šest mesecev.

7. člen

(dolžnosti imetnikov živali in nosilcev živilske dejavnosti)

Imetniki živali, živalskih proizvodov ter nosilci živilske dejavnosti, ki so pod veterinarskim nadzorom, morajo:

- a) izvajati preglede, s katerimi se prepričajo, da se pri živalih ali živalskih proizvodih ne nahajajo rezidua;
- b) na zahtevo uradnega veterinarja sporočiti vse podatke o gospodarstvu;
- c) omogočiti veterinarske preglede živali in živalskih proizvodov ter pomagati uradnemu veterinarju ali pooblaščenemu osebju pri vseh odrejenih ukrepih;
- d) hraniti veterinarske recepte pet let.

8. člen

(dolžnosti veterinarjev v veterinarskih organizacijah)

Veterinarji veterinarskih organizacij s koncesijo morajo:

- a) spremljati pogoje vzreje in reje ter vseh terapevtskih oziroma zootehničnih posegov na živalih;
- b) vpisati v dnevnik veterinarskih posegov na kmetijskem gospodarstvu datum in vrsto vseh terapevtskih oziroma zootehničnih posegov na živalih, predpisanih ali uporabljenih zdravil, identifikacijske podatke zdravljene živali in karence;
- c) na zahtevo uradnega veterinarja sporočiti vse podatke o določenem gospodarstvu.

9. člen

(vključitev v mrežo za epidemiološki nadzor ali v sistem za spremljanje kvalitete)

Če je vzpostavljena mreža za epidemiološki nadzor ali sistem spremljanja kvalitete, lahko VURS zmanjša pogostost veterinarskih pregledov v okviru izvajanja uradnega nadzora v klavnici ali ob prvi oddaji akvakulture in proizvodov ribištva v promet.

10. člen

(laboratoriji)

- (1) VURS določi en nacionalni referenčni laboratorij za analizo posameznih substanc, podskupine substanc ali skupine substanc.
- (2) Kadar pride pri snoveh iz skupine A do dvoma zaradi nasprotujočih si rezultatov analiz, mora te rezultate potrditi nacionalni referenčni laboratorij, ki je določen za odkrivanje te substance, podskupine substanc ali skupine substanc iz skupine A.
- (3) Kadar se z analizo izkaže navzočnost substanc, ki so dovoljene za uporabo, vendar presegajo predpisane meje, ali navzočnost onesnaževalcev iz okolja, mora uradni veterinar izvesti in odrediti ukrepe v skladu z določbami nacionalnih predpisov in predpisov Skupnosti.

11. člen

(sodelovanje z ostalimi pristojnimi organi)

Kadar se izda dovoljenje za promet z zdravilom za uporabo v veterinarski medicini za živali za proizvodnjo živil, VURS posreduje informacije o rutinskih analiznih metodah za odkrivanje reziduov nacionalnim referenčnim laboratorijem, le ti pa naprej referenčnim laboratorijem Skupnosti preko organa, pristojnega za za zdravila in medicinske pripomočke.

12. člen

(stroški)

Stroški veterinarskih pregledov, laboratorijskih analiz in neškodljive odstranitve živalskih stranskih proizvodov v primeru ugotovljenih prisotnosti reziduov, bremenijo imetnika živali oziroma nosilca živilske dejavnosti brez pravice do odškodnine ali nadomestila.

13. člen

(nepooblaščen osebe)

Kadar se odkrije nedovoljene substance, prepovedane substance, ali druge substance iz skupine A in podskupin 1 in 2 skupine B Priloge I tega pravilnika, pri nepooblaščenih osebah, jih uradni veterinar odvzame, dokler VURS ne sprejme ustreznih ukrepov. Odvzem nedovoljenih substanc ne vpliva na morebitne druge postopke, ki se vodijo zoper kršitelja.

14. člen

(ukrepi uradnega veterinarja v klavnici)

- (1) Če se sumi ali dokaže, da so bile živalim dane prepovedane substance oziroma nedovoljene substance, morajo biti v klavnici izvršeni naslednji ukrepi:
 - a) živali zaklati ločeno od drugih živali;
 - b) zaseči in shraniti trupe in drobovino živali in opraviti vsa potrebna vzorčenja, dokler se sum ne potrdi ali ovrže;
 - c) v primeru, da analize rezultatov uradnega vzorca pokažejo kršitve, odrediti predpisano odstranjevanje trupov in drobovine brez povračila škode ali nadomestila.
- (2) Če se sumi ali dokaže, da pri živalih, ki so bile deležne dovoljenih veterinarskih posegov, niso bile upoštevane karence, odločiti zakol teh živali, dokler ni mogoče zagotoviti, da količina reziduov ne presega dovoljenih količin. Ta čas nikakor ne sme biti krajši od karence, ki je predpisana za sporno substanco.
- (3) Ne glede na prejšnji odstavek je živali dovoljeno zaklati pred iztekom prepovedi ali odločilnega roka, kadar to terjajo nujne razmere ali dobro počutje živali, ali če zaradi infrastrukture in opreme klavnice z zakolom ni mogoče odlašati. Meso in drobovino se zaseže, dokler niso znani rezultati vseh veterinarskih pregledov v okviru uradnega nadzora. Za prehrano ljudi se lahko uporabi samo meso in drobovina, v katerih rezidua ne presegajo dovoljenih količin.

15. člen

(ukrepi na mejnih veterinarskih postajah)

- (1) Kadar veterinarski pregledi pokažejo navzočnost reziduov pri živalih oziroma živalskih proizvodih, v celotni pošiljki ali delu pošiljke, ki izvira iz istega gospodarstva ali obrata izvora, VURS sprejme naslednje ukrepe:
 - a) obvesti Komisijo;

b) opravi strožje veterinarske preglede pri vseh živalih in živalskih proizvodih iz istega vira. Mejna veterinarska inšpekcija mora zadržati naslednjih 10 pošiljk iz istega vira in na reprezentativnem vzorcu vsake pošiljke ali dela pošiljke opraviti veterinarski pregled na prisotnost reziduov.

(2) Kadar veterinarski pregledi iz točke b prejšnjega odstavka pokažejo navzočnost reziduov, uradni veterinar odredi naslednje ukrepe:

a) vrnitev pošiljke ali dela pošiljke v državo porekla na stroške pošiljatelja ali njegovega predstavnika in jasno označitev razlogov za zavrnitev na spremni dokumentaciji;

b) glede na naravo ugotovljene kršitve in na tveganje, ki je povezano s kršitvijo, pošiljatelju prepustiti odločitev o tem, ali bo pošiljko ali del pošiljke poslal nazaj, jo uničil ali jo uporabil v druge namene, ki jih dovoljujejo predpisi Skupnosti, brez vsakega povračila škode ali nadomestila.

16. člen

(sodelovanje s Komisijo in drugimi državami članicami Evropske unije)

(1) Če se na podlagi veterinarskih pregledov ugotovi, da bi bilo treba uvesti preiskavo ali kako drugače ukrepati v eni ali več državah članicah Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: države članice) ali v tretjih državah, VURS obvesti druge države članice in Komisijo.

(2) Če gre za živali ali živalske proizvode, ki prihajajo iz druge države članice, VURS lahko zahteva, da pristojni organ države članice porekla uporabi za gospodarstvo ali obrat izvora določbe predpisov Skupnosti, ki določajo ukrepe v primeru ugotovitve take vrste kršitev.

(3) Če gre za živali ali živalske proizvode, ki se uvozijo iz tretje države, VURS preda zadevo Komisiji v nadaljnje odločanje.

17. člen

(prenehanje veljavnosti)

Z dnem uveljavitve tega pravilnika preneha veljati Pravilnik o ukrepih monitoringa določenih snovi in njihovih ostankov v živih živalih in živalskih proizvodih (Uradni list RS, št. 15/04 in 38/04 – popr.).

18. člen

(začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 007-408/2006

Ljubljana, dne 12. decembra 2006

EVA 2006-2311-0055

Marija Lukačič l.r.
Ministrica
za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

PRILOGA I

REZIDUA

SKUPINA A – Substance z anaboličnim učinkom in nedovoljene substance

- (1) stilbeni, derivati stilbenov, njihove soli in estri
- (2) snovi s tireostatičnim delovanjem
- (3) steroidi
- (4) laktoni rezorcilne kisline, vključno z zeranolii
- (5) beta agonisti
- (6) spojine, ki so navedene v Prilogi IV Uredbe Sveta (EGS) št. 2377/90 z dne 26. junija 1990 o določitvi postopka Skupnosti za določanje najvišjih mejnih vrednosti ostankov zdravil za uporabo v veterinarski medicini v živilih živalskega izvora (UL L št. 224 z dne 18. 8. 1990, str. 1, z vsemi spremembami)

SKUPINA B – Zdravila za uporabo v veterinarski medicini in onesnaževalci iz okolja

- (1) Antibakterijska sredstva, vključno s sulfonamidi, kinoloni
- (2) Zdravila za uporabo v veterinarski medicini
 - (a) antihelmintiki
 - (b) kokcidiostatiki, vključno z nitroimidazoli
 - (c) karbamati in piretroidi
 - (d) pomirjevala
 - (e) nesteroidna protivnetna zdravila (NSAID)
 - (f) druge farmakološko aktivne snovi
- (3) Druge snovi in onesnaževalci iz okolja
 - (a) organoklorne spojine, vključno s polikloriranimi bifenili
 - (b) organofosforne spojine
 - (c) kemični elementi
 - (d) mikotoksini
 - (e) barvila
 - (f) drugo

PRILOGA II

REZIDUA, KI SE JIH UGOTAVLJA GLEDE NA VRSTO ŽIVALI, ŽIVALSKÉ PROIZVODE, KRMO, VKLJUČNO Z VODO ZA NAPAĀANJE ŽIVALI

Skupina snovi iz Priloge I	Govedo, ovce/koze, prašiči, konji	Perutnina	Akvakultura	Mleko	Jajca	Kunci, uplenjena divjad(*), gojena divjad	Med
A1	X	X	X			X	
A2	X	X				X	
A3	X	X	X			X	
A4	X	X				X	
A5	X	X				X	

A6	X	X	X	X	X	X	
B1	X	X	X	X	X	X	X
B2a	X	X	X	X		X	
B2b	X	X			X	X	X
B2c	X	X				X	
B2d	X						
B2e	X	X		X		X	
B2f							X
B3a	X	X	X	X	X	X	X
B3b	X			X			X
B3c	X	X	X	X		X	
B3d	X	X	X	X			
B3e			X				
B3f							

(*) Pri divjadi so pomembni le kemijski elementi.

PRILOGA III

STRATEGIJA VZORČENJA

1. Namen letnega načrta je izvajanje nadzora nad rezidui pri živalih in živalskih proizvodih na gospodarstvih, v klavnicah, mlekarnah, ribogojnicah, vključno z ribami, ki so pripravljene za prodajo na trgu in na mestih za zbiranje in pakiranje jajc.

Uradne vzorce se mora vzeti v skladu z ustreznim poglavjem iz Priloge IV.

Odvzem uradnih vzorcev mora vedno potekati nepredvideno in nepričakovano, ob nenapovedani uri in na nenapovedan dan. Z vsemi potrebnimi varnostnimi ukrepi je potrebno zagotoviti, da pregledi ohranijo element presenečenja.

2. Pri substancah iz skupine A je namen preverjanja odkrivanje prepovedane uporabe oziroma nedovoljene uporabe substanc oziroma zlorabe pri dajanju dovoljenih substanc. Poudarek pri vzorčenju je odvisen od ustreznega poglavja Priloge IV.

Odvzemanje vzorcev mora biti ciljno, upoštevati se morajo naslednji minimalni kriteriji: spol, starost, vrsta živali, sistem pitanja, vsi drugi razpoložljivi podatki in vsak podatek o nedovoljeni ali prepovedni uporabi substanc ali njihovi zlorabi.

Te kriterije podrobno določa Odločba Komisije z dne 23. februarja 1998 o podrobnih pravilih uradnega vzorčenja za spremljanje nekaterih snovi in njihovih ostankov v živih živalih in živalskih proizvodih (UL L št. 65 z dne 5. 3. 1998, str. 31, z vsemi spremembami; v nadaljnjem besedilu Odločba 98/179/ES).

3. Pri substancah iz skupine B je namen preverjanja zlasti upoštevanje najvišjih dovoljenih količin reziduov (MRL) in onesnaževalcev iz okolja.

Razen v primeru, da VURS ob predložitvi letnega načrta Komisiji lahko upraviči naključno vzorčenje, mora potekati odvzem vseh vzorcev ciljno po kriterijih, ki jih določi Odločba 98/179/ES.

PRILOGA IV

KOLIČINE IN POGOSTOST VZORČENJA

Namen te priloge je opredelitev minimalnega števila živali, pri katerih se odvzame vzorce.

Na vsakem vzorcu se lahko analizira navzočnost enega ali več reziduov.

POGLAVJE 1

Govedo, prašiči, ovce, koze, kopitarji

1. Govedo
Minimalno število živali, pri katerih se vsako leto preverja navzočnost vsakovrstnih reziduov, mora biti enako vsaj 0,4% zaklanih govejih živali iz prejšnjega leta, in sicer po naslednji členitvi:

Skupina A: 0,25%, ki se jih deli:
- polovico vzorcev se odvzame pri živalih na gospodarstvu;
(25% vzorcev, na katerih se analizira navzočnost reziduov iz skupine A 5, se lahko odvzame iz ustreznega materiala (krma, voda za napajanje itd.))
- polovico vzorcev se odvzame v klavnici.
Vsako leto se pregleda vsako podskupino iz skupine A in sicer na najmanj 5% celotnega števila vzorcev, ki se jih odvzame za skupino A.
Delež se mora razporediti glede na izkušnje in podatke iz prejšnjih let.

Skupina B: 0,15%
30% vzorcev se pregleda na navzočnost reziduov iz skupine B 1.

30% vzorcev se pregleda na navzočnost reziduov iz skupine B 2.
10% vzorcev se pregleda na navzočnost reziduov iz skupine B 3.
Delež se mora razporediti glede na razmere v Republiki Sloveniji.

2. Prašiči
Minimalno število živali, pri katerih se vsako leto preverja navzočnost vsakovrstnih reziduov mora biti enako vsaj 0,05% zaklanih prašičev iz prejšnjega leta, in sicer po naslednji členitvi:

Skupina A: 0,02%
V primeru odvzema vzorcev v klavnicah, se mora opraviti še dodatna analiza vode za napajanje živali, krme, iztrebkov in vseh drugih ustreznih parametrov na gospodarstvu. V tem primeru mora minimalno število obiskanih gospodarstev na leto ustrezati najmanj enemu gospodarstvu na 100 000 zaklanih prašičev iz prejšnjega leta.
Vsako leto se pregleda vsako podskupino iz skupine A in sicer na najmanj 5% celotnega števila vzorcev, ki se jih odvzame za skupino A.
Delež se razporedi glede na izkušnje in podatke iz prejšnjih let.

Skupina B: 0,03%
Upošteva se enaka členitev po podskupinah kot pri govedu. Delež se razporedi glede na razmere v Republiki Sloveniji.

3. Ovce in koze
Minimalno število živali, pri katerih se vsako leto preverja navzočnost vsakovrstnih reziduov mora biti enako vsaj 0,05% ovc in koz, starih več kot tri mesece, ki so jih zaklali prejšnje leto, in sicer po naslednji členitvi:

Skupina A: 0,01%
Vsako leto se pregleda vsako podskupino iz skupine A in sicer na najmanj 5% celotnega števila vzorcev, ki se jih odvzame za skupino A.
Delež se razporedi glede na izkušnje in podatke iz prejšnjih let.

Skupina B: 0,04%
Upošteva se enaka členitev po podskupinah kot pri govedu. Delež se razporedi glede na izkušnje iz prejšnjih let.

4. Kopitarji
Število vzorcev se določi glede na ugotovljene probleme.

POGLAVJE 2

Brojlerji, kokoši, purani, druga perutnina
Vzorec vsebuje eno ali več živali, odvisno od zahtev analiznih metod.
Za vsako skupino perutnine (brojlerji, kokoši, purani in druga perutnina) mora minimalno število vsako leto odvzetih vzorcev ustrezati vsaj enemu vzorcu na 200 ton letne proizvodnje (mrtve teže), z najmanj 100 vzorcev za vsako skupino snovi, če letna proizvodnja v določeni skupini perutnine presega 5 000 ton.
Upošteva se naslednja členitev:

Skupina A: 50% vseh vzorcev
Eno petino teh vzorcev se mora odvzeti na gospodarstvu.
Vsako leto se pregleda vsako podskupino iz skupine A in sicer na najmanj 5% celotnega števila vzorcev, ki se jih odvzame za skupino A.
Delež se razporedi glede na izkušnje in podatke iz prejšnjih let.

Skupina B: 50% vseh vzorcev
30% vzorcev se pregleda na navzočnost reziduov iz skupine B 1,
30% vzorcev se pregleda na navzočnost reziduov iz skupine B 2,
10% vzorcev se pregleda na navzočnost reziduov iz skupine B 3.
Delež se razporedi glede na razmere v Republiki Sloveniji.

POGLAVJE 3

Akvakultura
1. Proizvodi iz ribogojnic
Vzorec vsebuje eno ali več rib, odvisno od velikosti ribe in zahtev analiznih metod.
Upoštevati se morajo spodaj navedene najmanjše količine vzorcev in pogostost vzorčenja, ki so odvisni od proizvodnje gojenih rib (izražene v tonah).
Najmanjše število vsako leto odvzetih vzorcev mora ustrezati vsaj enemu vzorcu na 100 ton letne proizvodnje.
Vzorci za analizo se izbere glede na verjetnost uporabe substanc.
Upošteva se naslednja členitev:

Skupina A: ena tretjina vseh vzorcev:
vse vzorce se mora odvzeti v ribogojnici pri ribah na vseh stopnjah gojenja, vključno z ribami, ki so pripravljene za prodajo na trgu.

Skupina B: dve tretjini vseh vzorcev:
vzorčenje se opravi:
(a) če je mogoče v ribogojnici na ribah, ki so pripravljene za prodajo;
(b) v obratu za predelavo rib ali pri trgovcih na debelo na svežih ribah, pod pogojem, da je v primeru neskladnih rezultatov mogoče izslediti ribogojnico, od koder ribe prihajajo.
V vseh primerih zajame vzorčenje na ravni ribogojnic najmanj 10% registriranih ribogojnic.

2. Drugi proizvodi iz ribogojstva
Kadar se utemeljeno sumi, da se substance uporabljajo pri drugih proizvodih iz ribogojstva ali kadar sumijo na zastrupitev okolja, morajo, poleg vzorcev, odvzetih pri proizvodih ribogojnic, v program vzorčenja vključiti tudi te živali in sicer sorazmerno na njihovo proizvodnjo.